

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної

Кафедра дошкільної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Педагогічні умови використання дидактичних ігор у
сенсорному розвитку дітей раннього віку

Студентки 2 курсу МВД групи
Освітньої програми: Дошкільна освіта.
Початкова освіта
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістр
Порхун Діана Олександрівна
Науковий керівник: Крутій К. Л.
док. пед. наук, проф.

Розширена шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Вінниця – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	8
1.1. Сенсорний розвиток як психолого-педагогічна проблема	8
1.2. Особливості сенсорного розвитку дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти	14
1.3. Сутність та класифікація дидактичних ігор у педагогіці.....	18
1.4. Дидактична гра як засіб сенсорного розвитку дошкільників	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У СЕНСОРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	34
2.1. Стан рівня розвиненості сенсорики в дітей раннього віку	34
2.2. Створення педагогічних умов для сенсорного розвитку дітей раннього дошкільного віку засобами дидактичних ігор.....	47
2.3. Реалізація педагогічних умов для сенсорного розвитку дошкільників	63
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ранній вік є сенситивним періодом для становлення і розвитку сенсорної системи у дітей. Саме в цьому віці можна створити максимально ефективні умови для реалізації сенсорних потреб дитини.

Сенсорний розвиток дитини – це розвиток відчуття, сприймання, формування уявлень про зовнішні властивості предметів: форму, колір, розмір, положення у просторі тощо. Сенсорний розвиток становить фундамент її розумового розвитку. Психологи зазначають [8; 12], що чуттєве пізнання має виключно важливе значення у дитинстві, яке є найбільш сприятливим періодом формування і вдосконалення діяльності органів чуття, нагромадження уявлень про довкілля.

Потрібно відзначити, що ефективний розвиток сенсорики в дітей раннього віку відбувається за допомогою використання дидактичних ігор. У грі дитина вчиться діяти з заміником предмета – вона надає замінику нову ігрову назву і діє з ним відповідно до назви. Предмет-замінник є опорою для мислення. На основі дій з предметами-замінниками дитина вчиться мислити про реальний предмет [16].

У педагогічній практиці сенсорному розвитку дітей раннього віку приділяється досить багато уваги, оскільки це дозволяє навчити адекватно сприймати предмети, виокремлювати основні ознаки та властивості. Але численні дослідження педагогіки та психології показують, що сприйняття у дітей може мати неповний, неточний, фрагментарний та не цілеспрямований характер. У дітей існує недостатність у оволодінні сенсорними зразками: форма, колір, величина, структура поверхні, характеристика запахів, звуків тощо.

Можливість навчати дітей раннього віку за допомогою цікавої для них діяльності – відмінна риса дидактичних ігор.

Гра – універсальний спосіб розвитку та навчання дитини раннього віку . Ігри, що розвивають сенсорне сприйняття, привносять у життя дитині радість, інтерес, впевненість у собі та своїх можливостях. Ігри, у яких застосовуються дії з предметами, розвивають рух, сприйняття, увагу, пам'ять, мислення. Ігри сприяють розвитку пізнавальної діяльності дітей. Дитину приваблює у грі не навчальна задача, яку в ній закладено, а можливість проявити активність, виконати ігрові дії, досягти результату.

Ще один найважливіший момент, який слід враховувати: саме у спілкуванні з дорослими дитина «надає» їм соціальний досвід, характер взаємодії з довкіллям, тобто, соціалізується. Для цього батьки, педагоги мають створювати відповідні умови: організовувати довкілля, знайомити з предметами та явищами, формувати пізнавальну активність, керувати поведінкою, почуттями, емоціями, розвивати сенсорні здібності дитини, підтримувати прояви самостійності, правильно обираючи методи розвитку та враховуючи своєрідності цього періоду.

У своїй роботі вихователі з дітьми раннього віку приділяють значну увагу сенсорному розвитку дитини. Сенсорний розвиток дитини впливає на розвиток розумових здібностей дітей, на розвиток мовлення дитини. Мовлення дитини розвивається наочним шляхом, і лише серед речового світу кожне слово є надбанням дитини у зв'язку з ясним конкретним уявленням. Слово, що спирається на ясні та чіткі уявлення, збагачує дитину знаннями, розвиває лінгвістичні здібності, допомагає розвитку логічного мислення.

Отримані яскраві та правильні образи допоможуть дитині свідомо поглянути на світ та дадуть багатий матеріал для навчання рідної мови. Зв'язок сенсорного і мовленнєвого розвитку має бути забезпечений дидактичними іграми та заняттями на розрізнення предмета, знаходження його за словом та називанням.

Використовуючи в роботі єдність сенсорного та мовленнєвого розвитку, ми впливаємо на почуття, розум, настрій, доставляємо дітям естетичну насолоду.

На розвиток сенсорний та дрібної моторики рук якнайкраще впливають різноманітні ігри з невеличкими деталями, зокрема конструктивні ігри.

Дослідженням сенсорний займалися науковці: К. Крутій, Л. Олійник, О.Попович та ін. Гостра необхідність розробок цієї проблеми у зв'язку з потребами сьогодення зумовили вибір теми нашого дослідження.

Мета роботи – теоретичне обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей раннього віку.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити сенсорний розвиток як психолого-педагогічну проблему;
- визначити особливості сенсорного розвитку дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти;
- обґрунтувати дидактичну гру як засіб сенсорного розвитку дошкільників;
- дослідити стан рівня розвиненості сенсорики в дітей раннього віку;
- запропонувати систему реалізації педагогічних умов для сенсорного розвитку дітей раннього віку.

Об'єкт дослідження – сенсорний розвиток дітей раннього віку.

Предмет дослідження – педагогічні умови сенсорного розвитку дітей раннього віку засобами дидактичних ігор.

Для вирішення поставлених завдань використані такі **методи дослідження**: а) теоретичні – вивчення й аналіз психолого-педагогічної, логопедичної та навчально-методичної літератури з проблеми дослідження, моделювання сенсорної діяльності; синтез емпіричного матеріалу; б) емпіричні – цілеспрямоване педагогічне спостереження та аналіз занять; узагальнення

передового педагогічного досвіду; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи); методи математичної обробки експериментальних даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідженням було охоплено 25 дітей раннього віку «Закладу дошкільної освіти» «Берізка», м. Гайсин, Вінницької області».

Апробація результатів дослідження здійснювалась на V Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» (м. Вінниця, 2021 р.); на XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them» (м. Афіни, Греція, 2022 р.).

Основні результати дослідження висвітлено у 2 статтях.

1. Порхун Д.О. Дидактична гра як засіб сенсорного розвитку дитини раннього віку. Інноваційні тенденції науки і практики, завдання та шляхи їх вирішення: збірник матеріалів XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them» Athens, Greece April 26-29, 2022 р. С. 482-486.
2. Порхун Д.О. Особливості використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей раннього віку. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контенті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 6-7 липня 2022 р.) / за ред. НО. Пахальчук; О.П. Демченко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної та початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 133-136.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атрощенко Т. О. Підготовка майбутнього вихователя до роботи з розвитку мовлення дітей раннього віку. Вісник Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. Серія : Педагогіка. 2012. Вип. XLII. С. 46–49.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. Сходинки до духовності. Київ: Либідь, 2006. 271 с.
3. Бондар В.І., Ільченко А.М. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі: Навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2009. 252 с.
4. Борин Г. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку. Обрії. 2015. № 1 (40). С. 9-12.
5. Братусь І.В. Запобігання інституціалізації дітей раннього віку. Інноваційні технології соціальної роботи з профілактики відмов від новонароджених дітей: метод. посіб.. Київ: Століття, 2008. 224 с.
6. Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон (український-англо-польський). Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2013. 224 с.
7. Верещагіна І. Використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей раннього віку
URL:<https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6317/VereshchaginaIvanna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. Власова О.І. Педагогічна психологія. 2-е вид. Київ, 2008. 400 с.
9. Внук О. Д. Сенсорний розвиток дітей раннього віку. Дошкільний навчальний заклад. 2011. № 8. С. 29- 32.
10. Волошина Н. Гра дарує радість пізнання : дидактичні посібники для сенсорного розвитку. Дошкільне виховання. 2013. № 12. С. 20-22.

11. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
12. Данилова Л. Формування особистості нового типу. Педагогіка і психологія. 2000. №3. С. 59-64.
13. Демченко О. П. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : [навчально-методичний посібник] ; за ред. Г.С.Тарасенко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. С. 111-124.
14. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 432 с.
15. «Дитина»: Освітня програма для дітей від 2 до 7 років Науковий керівник Огнев`юк В. О. Університет ім. Бориса Грінченка Лист ІМЗО від 14.07.2020 № 22.1/12-Г-572. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1449-perelk-literaturi-dlya-doshkolnih-zakladv-na-20172018-navchalniy-rk>
16. Дичківська І.М. М. Монтесорі: теорія і технологія. М. Монтесорі: теорія і технологія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.
17. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К.Л. Крутій, О.О. Фунтікова. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. 324 с.
18. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
19. Енциклопедія освіти / головний редактор В.Г. Кремень; Акад. пед. наук України. Київ: Юрінком інтер, 2008. 1040 с.
20. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник [для студ. вищих пед. навч. закл.]. Київ: «Освіта України», 2006. 528 с.
21. Інтелектуальна мозаїка. Парціальна програма інтелектуального

розвитку дітей раннього та перед шкільного віку. Зданевич Л. В., Пісоцька Л. С., Миськова Н. М., Таранціца С. В. Лист ІМЗО від 08.11.2019 № 22.1/12-Г-1052. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1449-perelk-literaturi-dlya-doshklnih-zakladv-na-20172018-navchalniy-rk>

22. Каширіна Т. Сенсорний розвиток дітей раннього віку за допомогою дидактичної гри (з досвіду роботи) URL: <https://detkam.in.ua/sensornij-rozvitok-ditej-ranneogo-viku-za-dopomogoyu-didaktich-v2.html>

23. Кащук Н. Сутність сенсорного розвитку сучасної дитини раннього віку. Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): метод. та практ. матеріали. Вип. 3. Київ, 2012. С. 162-166.

24. Коваль Н.В. Розвивальні заняття для дітей раннього віку «Країною дитинства» Електронний ресурс; Дошкільний навчальний заклад № 70 «Настуся» Черкаської міської ради. URL: <http://doshkillya.ostriv.in.ua/publication/code-5B41D83A0048D/list-2422B95C727>.

25. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Образотворча діяльність. Ранній вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. 160 с

26. Кочерга О. Психофізіологія дітей 1-3 років. Київ: Вид. дім «Шкіл. Світ», 2006. 120 с.

27. Крутій К. Л. Енциклопедія діагностичних методик щодо з'ясування стану розвитку дітей раннього віку / автор та укл. К. Л. Крутій. Дайджест 1. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. 152 с.

28. Крутій К.Л. Емпіричне дослідження вільної гри дитини в умовах закладу дошкільної освіти під час проведення «Дня без іграшок» / Гуманізація навчально-виховного процесу. Збірник наукових праць. № 1 (93). 2019. С.26-44. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12407>

29. Крутій К. Л., Федорович Л. О. Енциклопедія діагностичних методик щодо з'ясування стану психофізичного розвитку дітей раннього віку / упор. Крутій К. Л., Федорович Л. О. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2012. 204 с.

30. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб.. Київ: Знання, 2006. – 311 с.

31. Куш Т.В. Соціальна адаптація дітей раннього віку: педагогічні погляди Януша Корчака. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. Київ, 2011. № 13. С. 213-217.

32. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід’ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. Вип.23. С.36-42.

33. Листопад О. Творчі прояви дітей раннього віку. Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 17. Серія: Філософія, педагогіка, психологія : Зб. наук. пр. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. С. 59-64.

34. Литвиненко С.А. Дитинство у дзеркалі ігрової діяльності. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : Зб. наук. пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне, 2011. Вип. 1 (44). С. 191-194.

35. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання у спадщині видатних педагогів минулого. Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наукових праць. Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. № 3-4. С. 151–153.

36. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

37. Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. / [упоряд. В. Яременко, О. Сліпушко]. Київ: Аконіт, 1998. Т. 4 : Р – Я. 1998. 941 с.

38. Олійник Л. М. Формування уявлень про властивості і співвідношення предметів у дітей раннього віку: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: 13.00.08 «Дошкільна педагогіка». Київ, 2005. 209 с.

39. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / Пехота О. М., Кіктенко А.

З., Любарська О. М. та ін. // За ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2003. 255 с.

40. Павлова Л. М. Розвивальні ігри-заняття; Пер. с рос. мови. Харків: Ранок, 2007. 168 с.

41. Попович О. М. Механізм практичної побудови сенсорно збагаченого середовища для дітей раннього віку в умовах родини та закладу освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск № 71. 2019. С. 196-201.

42. Прибильська Н.В. Матеріал Монтессорі. Вісник / Асоціація Монтессорі-вчителів України; Упоряд.: В.З. Горюнова, Т.П. Михальчук. Київ: Школяр. 1999. Вип. 5. С. 18–27.

43. Програма розвитку дітей пренатального та раннього віку “Маляточко” – частина комплексної освітньої програми “Стежинки у Всесвіт”, схваленої МОН України для використання у дошкільних навчальних закладах (лист від 02 жовтня 2020 року № 22.1/12-Г-801).

44. Русова С. Ф. Дошкільне виховання. - Хрестоматія із історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / Від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменко; За заг. ред. З. Н. Борисової. Київ : Вища шк., 2004. 511 с

45. Руссо Ж.-Ж. Еміль або Про виховання. Хрестоматія із історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / Від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменко; За заг. ред. З. Н. Борисової. Київ: Вища шк., 2004. 511 с.

46. Саюк В.І., Германчук І.М. Формування готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми раннього віку. 2017. С. 137-141.

47. Светлова І.Є. Велика книга завдань і вправ для розвитку інтелекту дитини: Сенсорне сприйняття, логічне мислення, дрібна моторика рук, розвиток мови. Київ: Країна мрій, 2006. 160 с.

48. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства; [за ред. І.К. Білодіда]. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Т. 2. : Г – Ж. 1971. 547 с.

49. Смуk O. Ранній вік як важливий період розвитку особистості. Науковий Вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Вип. 15. Ужгород, 2008. С. 149-151.

50. Стежинки у Всесвіт. Комплексна програма для дітей раннього та передшкільного віку Крутій К. Л. ЛПС ЛТД Лист ІМЗО від 02.10.2020 № 22.1/12-Г-801. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1449-perelk-literaturi-dlya-doshkolnih-zakladv-na-20172018-navchalniy-rk>

51. Федорович Л.О. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошк. віку : навч.-метод. посіб.. Кременчук : Християнська Зоря, 2008. 217 с.

52. Хілтунен О. Одинадцять міфів педагогіки саморозвитку або Неупереджена прогулянка Монтессорі-школою. Українська освіта. Чому Марія Монтессорі? /За заг. ред.: Б.М. Жебровського; упоряд. і літ. ред.: Н.П. Марченко. Київ: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2003. С. 17–22.

53. Ходонович Л. Дитина і творче мислення. Харків: Університет, 2014. С. 198.

54. Холодна К. І. Виховуємо творчістю. Дошкільний навчальний заклад. 2016. №2. С. 9-10.

55. Хрестоматія із історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / Від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменко; За заг. ред. З. Н. Борисової. Київ: Вища шк., 2004. 511 с.

56. Черепківська Н. Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей. Обдарована дитина. 2016. №1. С. 18-21.

57. Шевченко М. Річечка хлюпоче - малеча гратись хоче! : інтегроване заняття для дітей раннього віку. Дошкільне виховання. 2017. № 6. С. 30-31.

58. Шиян О. «Зерно любові». Програма духовно-морального виховання дітей. О.Шиян, О.Франкевич, Н.Патуляк, Г.Іванців, Л.Зеленко, Л.Цюпа, А.Казіброда. Львів: ДНЗ Львівське ВПУ ІКТ, 2018. 61 с.

59. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб.. Київ: Либідь, 2002. 560 с.
60. Якименко С.І. Педагогічні ідеї Софії Русової та Марії Монтессорі : порівняльний аналіз : монографія. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 296 с.
61. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. О. П. Аксьонова. А. М. Аніщук, Л. В. Артемова. Київ. ТОВ «МЦФЕР-Україна». 2019. 488 с.
62. Aliyeva Shahla Gasim. The Role of the Didactic Games in Enhancing Cognitive Activity at Preschool Children. Propósitos y Representaciones May.-Aug. 2020, Vol. 8, N°2, e524.
63. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annexrecommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
64. Coombs R., Reichelderfer P., Landay A. // AIDS. 2003. Vol. 17, N 4. P. 455–480.
65. Covîza E. C. The didactic game-the experience of games in children. The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences. 2019 Published by Future Academy. P. 66-76.
66. International Bobath Instructors Training Association. Theoretical assumptions and clinical practice. [Internet]. 2006 [updated 2008 September; cited 2011 May 10]. Available from <http://ibita.org/pdf/assumptions-EN.pdf>.
67. Mischel R. E., Mobley W.C. Neurotrophic factors In: Pediatrics Perinatology. Ed. by P. D. Gluckman., M. A. Heymann-Arnold. London 1996; 368–372.
68. Mostad S., Kreiss J., Ryncarz A. et al. // J. Med. Virol. 1999. № 4. P. 469–473.
69. Neu Akzente in der Sozialpadiatrie / Herausgeber : H. Von Voss. Mainz by Kirchheim. Verlag, 2002 130 s.
68. Poma P. A. // Amer. J. Perinatol. 1999. Vol. 16, № 5. P. 227–231.

69. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthylifestyle formation of different population groups. Editors: Iryna Ostopolets, OlhaShevchenko, Tadeusz Pokusa. *Monograph*. Opole: The Academy of Management andAdministration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-04-7; pp.286.

70. Revello M., Gema G. // *Clin. Microbiol. Rev.* 2002. Vol 10. P. 680–715.

71. Scrutton D., Damino D., Mayston D. *Management of the Motor Disorders of Children with Cerebral Palsy*. London: Mac Keith Press. 2004. 204 p.

72. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth's creative abilities schoolchildren by BYOD technology. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th-28th, (I volume), 341-350

73. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting // *Society. Integration. Education*. Proceedings of the International Scientific Conference, May 28 th - 29th. – Rezekne, 2021. – Vol. II. – P. 729- 743

74. Nataliia Bakhmat, Olena Kolosova, Olena Demchenko, Irina Ivashchenko, Viktoria Strelchuk Application of international scientometric databases in the process of training competitive research and teaching staff: opportunities of Web of Science (WOS), Scopus, Google Scholar. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology* 15th July 2022. Vol.100. No 13. P. 4914-4924.

75. Demchenko Olena, Bondar Yuliia, Shykyrynska Oleksandra, Komarivska Nadiia, Lyubchak Lyudmila, Stakhova Inna, Dabizha Liudmyla. DEVELOPMENT OF YOUTH'S CREATIVE ABILITIES SCHOOLCHILDREN BY BYOD TECHNOLOGY. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION* Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 341-350.

DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6892>